

A Pece patak a tó zsilipje alatt képződik, kb. 12 km hosszú. Miután átfolyik Nagyváradon, Köröstarján helység mellett ömlik a Sebes-Körösbe.

Ezen patak halfaunája nem tér el a Sebes-Körösétől, amely folyónak hidrográfiai medencéjéhez tartozik. Megtaláljuk a patakban a fentebb már említett 4 fajt: a pontyot, szivárványos öklét, fenékjáró küllőt és a csíkot, melyek mellett gyakran előfordul a fejes domolykó (*Leuciscus cephalus*), a szélhajtó küsz (*Alburnus alburnus*) és a kínai razbóra (*Pseudorasbora parva*). Ez utóbbi egy nemrég behurcolt egzotikus faj, mely elterjedt az egész Körös-medencében, és valószínűleg felhúzódik a termálvízű tóba is. Mindezen fajok a patak nagyváradi szakaszán is megtalálhatók, ahol erős a szerves anyagokkal terhelt háztartási szennyvízzel való szennyezés.

A Sebes-Körösbe való beömlés közelében más halfajok is megjelennek, melyek a Sebes-Körös alsó szakaszából vándorolnak ide. Ilyenek a fejes domolykó, szélhajtó küsz és a kínai razbóra mellett a veresszárnyú koncér (*Rutilus rutilus*), törpe harcsa (*Ictalurus nebulosus*) és a sügér (*Perca fluviatilis*). Az utóbbi két faj ragadozó, a törpe harcsa egy invazív egzotikus faj, mely nagy mennyiségben fogyasztja más halak ikráját, illetve fiatal egyedeit. Az utóbbi időben mind a Pece patakban, mind az egész Körös-medencében elterjedt. A lassúbb folyású, iszapos aljzatú részeken megjelenik a réticsík (*Misgurnus fossilis*), egy éjszakai faj, orsóalakú testtel, mely a nap folyamán az iszapba bújik.

Következtetésképpen elmondhatjuk, hogy a Pece patak és Püspökfürdő halfaunáját 14 faj alkotja, melyek közül 3 nemrég behurcolt egzotikus faj, és egy fajt egy endemikus alfaj képvisel a termáltóban. A többi 10, itt megtalálható autochton faj jellemző az egész Körös-medencére.

Az intenzív emberi tevékenység és főleg a hatékony védelem hiánya miatt, mind a *Scardinius erythrophthalmus racovitzai*, mind más Püspökfürdön megtalálható értékes vízi élőlények veszélyben vannak. Egzotikus fajok betelepítése nélkül, hogy ismernénk ezeknek hatását az autochton fajokra legalább olyan káros következményekkel járhat, mint az életfeltételek megváltozása a vízi közegben.

A KÖRÖS-SZOROS REZERVÁTUM

Hunyad alatt, egy 50 km-es szakaszon a Sebes-Körös festői tájon halad át. Sonkolyos és Körösrév között a folyó egy 3 km-es, mészkőbe vájt szorost képez. Ezt a szorost – beleértve magát a folyót és a révi barlangot is – a Minisztérium 1995 augusztusi 1625 számú Rendelete alapján egy 247 hektáros rezervátummá nyilvánították. A barlang gazdag troglobionta faunáját többen is kutatták. Az itt élő fajok közül megemlítjük a *Troglochaetus beranecki*, *Paladihiopsis transylvanica*, *Acanthocyclops kieferi*, *Spelaecopus spelaeus*, *Bathynella natans*, *Microcerberus pleşai*, *Niphargus longicaudatus maximus* gerinctelen állatokat.

A rezervátum florisztikai változatosságára és ritka fajokban való gazdagságára való tekintettel a hatvanas évek elején a Természetvédelemért Felelős Bizottság felkérte a Kolozsvári Botanikus Kert kutatóit a Körös-szoros egy átfogó florisztikai és vegetációvizsgálatára. A csoport 1523 növényfajt talált itt. Egy mohafaj kivételével az alacsonyabbrendű fajokra vonatkozó információk újak voltak. Az 1523 fajból 756 edényes növényfaj, köztük sok ritkasággal és fontos fitogeográfiai szereppel. Ezzel a nagy fajgazdagsággal a Sebes-Körös-szoros Románia egyik leggazdagabb rezervátuma. Ez a nagy diverzitás egy viszonylag kis területről a karszt-formák változatossága mellett a terület helyzetének is köszönhető, mely különböző fitogeográfiai eredetű elemek migrációs vonalának találkozópontra. Megemlítendő a montán flóraelemek magas száma, melyeknek jelenlétét ezen 300-500 m tengerszint fölötti magasságú területen a szorosban uralkodó sajátos mikroklímával magyarázhatjuk.

A legérdekesebb növényfajok: a pikkelyharaszt (*Ceterach officinarum*), piritógyökér (*Tamus communis*), szúrós csodabogyó (*Ruscus aculeatus*), őszisáfrány (*Crocus banaticus*), csormolya (*Melampyrum bihariense*), *Silene heuffeli*, sárga hagyma (*Allium flavum*), bókoló gyöngyperje (*Melica nutans*) és piros madársisak (*Cephalanthera rubra*).

A KÖRÖSÖK VÍZGYŰJTŐJÉNEK FONTOSABB KARSZTVIDÉKEI ÉS BARLANGJAI

A Körösök és mellékfolyóik az Erdélyi-Szigethegység szinte teljes nyugati feléről gyűjtik össze a vizeiket. E hegység legjellemzőbb kőzete a mészkő. Így a legtöbb folyóvíz karsztos¹ területről ered, vagy karsztos területen folyik át. A legérdekesebb karsztjelenségek a Bihar- és a Királyerdő-hegység magas- illetve alacsony fekvésű fennsíkjai alakultak ki. Ezek közül a felszínen a fennsíkok karrmezőit², többsorait (dolina³ völgyeit), víznyelőit és búvópatakjait, a szorosokat és sziklafalakat, a vakvölgyeket és karsztforrásokat emelhetnénk ki, míg a felszín alatt az előbbiekhöz kapcsolódó barlangokat és barlangrendszereket.

A karsztfennsíkokra a látszólagos vízhiány a leginkább jellemző jelenség. Minden csepp víz, előbb vagy utóbb, a mészkő repedésein, karrmezőkön, dolinákon, víznyelőkön keresztül a föld alá igyekszik, hogy ott aztán lassan összegyűljön és barlangi folyóvá szélesedve bővizű karsztforrásként törjön a felszínre. A legnagyobbak: a Bihar-hegységben: a Galbena-, a Pál-völgyi- (Păuleasa) és a Fekete-Körös karsztforrása, a Biharfüredi Csodaforrás; a Vlădeasa-hegységben: a Vârfuraș-barlang; a Királyerdő-hegységben: az Esküllői-, a Bihar-

¹ Karszt, karsztjelenségek: az oldható kőzetekben, elsősorban a mészkőekben és dolomitokban előforduló felszíni és felszín alatti elsődlegesen oldási formák és folyamatok gyűjtőneve. A Trieszti-öböl és a Júliai-Alpok nyugati lába között elterülő, szlovén Kras, olaszul Carso, németül Karst nevű vidék domborzati különlegességeit magyarázta Jovan Cvijic, szerb földrajztanár, "Karsztjelenségek" című alapművében.

² Karr: az ősi indo-európai eredetű kar szó követ jelent. Ezt a kelta népek "kömező" vagy "köves mező" jelentéssel vették át, ez az értelmezés fedti legáltalában a magyarul "ördögszántásnak" is mondott jelenséget.

³ Dolina, töbör: tölcseyszerű mélyedés vagy berogyás a mészkő felszín alatti kioldódásának hatására jön létre.